

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการปฏิรูประบบราชการในสมัยรัชกาลที่ 5 กับปัจจุบัน พ.ศ. 2546 ในแง่ของสภาพทั่วไปก่อนการปฏิรูป สาเหตุปัญหาและกระบวนการวิธีการที่ใช้ในการปฏิรูประบบราชการ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ข้าราชการระดับสูงสังกัดกระทรวงมหาดไทย นักวิชาการและรัฐมนตรี จำนวน 10 ท่าน

ผลการศึกษาพบว่า ด้านสภาพทั่วไปก่อนการปฏิรูประบบราชการในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 กับปัจจุบัน มีความคล้ายคลึงกันในแง่ของปัญหาต่าง ๆ จะแตกต่างกันในเรื่องของมิติรายละเอียดย่อยสภาพแวดล้อมภายนอกประเทศหรือภายในประเทศ ด้านสาเหตุและปัญหาที่ทำให้จำเป็นต้องปฏิบัั้ระบบราชการมีความคล้ายคลึงและไม่แตกต่างกันมากนัก โดยเฉพาะสภาพของระบบราชการเอาที่ไม่ตอบสนองความต้องการวิกฤตหรือปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย ด้านกระบวนการการปฏิรูประบบราชการพบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงมีการเตรียมการมีการทดลองโดยใช้กฎหมายสมัยใหม่และคณะที่ปรึกษาคือสภาที่ปรึกษาและสภาองคมนตรีคอยช่วยเหลือ ส่วนในยุคปัจจุบันเริ่มจากคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการและคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ กำหนดยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูประบบราชการ ใช้กฎหมายการปฏิรูปบังคับให้ข้าราชการปฏิบัติตามกฎระเบียบ

จากผลการศึกษามีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีการศึกษาจากบทเรียนหรือประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ที่มีการดำเนินการโดยการทดลอง การดำเนินการเป็นขั้นตอน มีความชัดเจนของวัตถุประสงค์ในการปฏิรูป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปเพื่อให้ตระหนักและสนใจในกระบวนการซึ่งตนมีส่วนร่วม ผู้ปฏิบัติต้องมีความตั้งใจจริงและได้รับการสนับสนุน ควรมีการควบคุมประเมินผลตลอดเวลา